

18.5.2018

Julkinen

LAUSUNTOPYYNTÖ STM 010:00/2017**Valtakunnallinen hoidon saatavuuden ja yhtenäisten hoidon perusteiden työryhmä**

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) pyytää liitteenä olevasta luonnoksesta "Toiminnallisten häiriöiden yhtenäiset hoidon perusteet" lausuntoa kiireettömän erikoissairaanhoidon yhtenäisiksi perusteiksi.

Lausuntopyyntö on päivätty 18.4.2018.

Lausunto pyydetään lähettämään STM:n kirjaamoon 20.5.2018 mennessä.

Lausunnon valmisteluun Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa ovat osallistuneet aluehallintoylilääkäri Hannele Havanka, aluehallintoylilääkäri Päivi Hirso ja ylitarkastaja Raija Fors.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 23.2.2015 työryhmän uudistamaan ja yhtenäistämään hoitoon pääsyn määräaikoja ja perusteita sekä valtakunnallisia kiireettömän ja kiireellisen hoidon perusteita. Lisäksi työryhmän tehtävänä on valmistella iäkkäiden henkilöiden pitkäaikaisen laitoshoidon lääketieteelliset perusteet. Työryhmän määräaika on jatkettu 31.12.2018 saakka.

Nyt lausunnolla oleva raportti "Toiminnallisten häiriöiden yhtenäiset hoidon perusteet" on valmisteltu erillisessä työryhmässä ja lausunnonantajia pyydetään arvioimaan kriteerien sisältöä, soveltuvuutta käytännön toimintaan ja vaikutuksia hoidon yhdenvertaiseen saatavuuteen, mahdollisuuksien mukaan kustannusvaikutuksia sekä missä muodossa kriteerit olisi tarkoituksenmukaista julkaista.

Toiminnallisten häiriöiden yhtenäiset hoidon perusteet pääasiallinen sisältö

Raportissa kuvataan, mitä toiminnalliset häiriöt ovat, esimerkkejä toiminnallisten häiriöiden kirjosta erikoisaloittain, toiminnalliset häiriöt, toiminnalliset häiriöt nykyisessä hoitojärjestelmässä sekä kriteerit toiminnallisten häiriöiden hoidon järjestämiseksi, joita pyydetään arvioimaan.

Kriteeristö muodostuu seuraavista osakokonaisuuksista:

- osaamisen lisääminen
- hoitomuotojen sisältöjen kehittäminen
- hoidon porrastus
- tertiäritason erityisyksiköt/työryhmät

Lausunto

Osaamisen lisääminen:

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että toiminnallisten häiriöiden tunnistaminen ja hoitaminen vaativat erityisosaamista. Aluehallintovirasto pitää erityisen tärkeänä asiassa ammattihenkilöiden osaamisen laajentamista sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Nykytilanteessa suhtautuminen terveydenhuollossa kyseiseen potilasryhmään vaihtelee. Osa asiantuntijoista pitää potilaita teeskentelijöinä, osa psykiatrisina potilaina, ja osa erityisen tuottavana ryhmänä, jolle myydään palveluja, tutkimuksia, ja diagnooseja, joista käydään jälkeensä laajaa jatkokeskustelua esimerkiksi "lausuntolääketieteen" alueella. Potilasryhmä on suuri, mukana myös nuoria ja lapsia, ja usein potilaat itse ja/tai omaiset ovat ymmärrettävästi tyytymättömiä saamiinsa terveydenhuollon palveluihin. He tekevät muistutuksia, tekevät kanteluja eri viranomaisille ja hakevat mediahuomiota. Lisäksi terveydenhuoltoon tarvitaan vaihtoehtoisten hoitomuotojen tuntemuksen lisäämistä.

Hoitomuotojen sisältöjen kehittäminen:

Aluehallintovirasto katsoo, että yhteisen ohjeistuksen valmistelu on hyvä asia. Diagnosikriteerien puuttuminen, suurelta osin, on myös haasteellista. Osa potilaiden ongelmista syntyy siitä, että he altistuvat suu- ralle määrälle tarkkoja koneellisia ja toiminnallisia tutkimuksia, joissa saattaa tulla esiin pieniä, satunnaisia ja sinänsä merkityksettömiä löydöksiä, jotka sitten ohjaavat potilaiden tilannetta entistä ristiriitaisemmiksi. Toisaalta saattaa syntyä tilannet, että enää ei tarkasti selvitetä oireiden taustoja vaan nojaututaan toiminnallisiin häiriöihin. Toiminnallisten häiriöiden diagnosoinnissa ja hoidossa keskeinen elementti on luottamus, jonka saamiseksi tarvitaan pitkäaikainen potilas- lääkäri- hoitaja -hoitosuhde. Potilaan oireet tulee ottaa vakavasti paheksumatta hänen aloitteitaan ja pyrkimyksiään avun hakemiseksi eri paikoista ja hoitomuodoista. Hoitoon liittyvät tutkimukset tulee toteuttaa ennen niiden kroonistumista.

Hoidon porrastus ja erityisyksiköt:

Aluehallintovirasto katsoo, että yhteistyö perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä ontuu asiassa tällä hetkellä. Perusterveydenhuollossa koetaan, että osaaminen ja keinot eivät riitä. Erikoissairaanhoidossa katsotaan, että jos ei ole ko. erikoisalan asiaa, "ei kuulu meille". Potilas saattaa jäädä terveydenhuoltoon kiertävälle radalle ja häntä pomotellaan läheteillä ja läheteiden palautuksilla tasolta toiselle. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tarvitaan selkeä ohjeistus, millä eri oireyhtymien tärkeimmät elimelliset sairaudet voidaan poissulkea ja näin ollen saadaan vahvistus toiminnalliselle etiologialle.

Aluehallintovirasto pitää hyvänä ehdotettua hoidon porrastusta oireiston vaikeusasteen mukaan. Oireiden vaikeusaste ei kuitenkaan saa sinänsä ohjata suoraan erikoissairaanhoidon lähetettäväksi vaan perusterveydenhuollon tulee pystyä tunnistamaan selkeät tapaukset ja saada paraneminen käynnistymään. Menetelmien arvioinnin keskittämällä ja

osaamiskeskusten avulla voidaan varmistaa riittävän ammattitaitoisten osaajien verkostomainen yhteistyö.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että nyt lausuttavana olevasta luonnoksesta on haasteellista antaa lausuntoa käytettävissä olevan dokumentin keskeneräisyyden ja kokonaisuudesta irrallisen luonteen vuoksi. Työryhmän kokoonpanon osalta aluehallintovirasto toteaa, että erikoissairaanhoidon asiantuntemus on vahva ja keskittynyt perusterveydenhuollon asiantuntemuksen jäädessä ohuemmaksi.

Vastuualueen johtaja

Hanna Toiviainen

Terveydenhuollon ylitarkastaja

Marja-Leena Aiffman